

SZOMBATI ISTVÁN

MIKOR FOGTOK PÓTVIZSGÁZNI?

Pubi mementója

Ahogy kiléptem a sittről, mint a rövidlátók, hunyorogni kezdtem, pedig nem Kufstein várában szitáltam az időt. Ahogy javult a látásom, mint az ünnepelt sztárok, kapkodtam a fejem, vivátozást vártam, őrjöngő csápolást, ahogy a narkósok csápolnak egy-egy popkoncerten.

Füstbe ment terv lett, temetői csend andante moltóval húzott a keblére. Mint kóró a szélben, billegtem a megsemmisülés ösvényei felé. Ennyi lennék, Uram, néztem az ég felé, morzsa a morzsában? Lehet ezt folytatni, nem dőf le kardjával a szőrösszívű magány? Kerestem a bátyám pufók, öntelt képét: nem bírsz feloldozni? Még nem tudtad felfogni, hogy miattad kellett a zárka mélyén üljek?

Őszi szél motozott, csípős kérdésekkel: milyen volt odabent, ragadt rád valami, érzel megbánást, vagy kést rántanál megint, ha úgy hozná a helyzet? Esőpermet szitált, csókolta a fejem. Azt a lányt kerestem (Duci, Lili, Réka?), akit a galeri elől el akartam dugni. Akár a kisujjam, vékony volt, sziluett, arányos labdákkal. Emlékszel még, bébi? Azonnal rád szálltam, ahogy leugrottál a reggeli vonatról. Bár nem volt szakadt farmer, tüllfüggönyös pólód, minden mozdulatod szexis kéjjel üzent, te csak értem jöttél, nem akarod te a népedet tanítani egy falusi katedrán!

Már a peronon éreztem, hogy megvagy, mikor letetted a táskád s a tudakozó ablakához léptél. Akkor még nem voltak okostelefonok, csak unatkozó srácok, szaglászó kamaszok. Kellett a kihívás, loptunk, vagánykodtunk, s mielőtt a delikvens kiborult, rendőr után loholt, visszaadtunk mindent, megvártuk, míg nevet, gyorsan keresztet vet, áldja az Istent, aztán továbbléptünk, vártuk a kihívót.

Mikor lejárt a büntetés, remélni mertem, te legalább eljössz, vársz a kijáratnál. Odabent (nem volt más választás), bennem voltál mindig. Miért nem jöttél beszélőre? Gondolom, csak azért, mert nem tudtad a nevem. Olykor, ha áhítattal szóltam, bevillant öklömnyi kék szemed. A tisztelet, a szeretet gyertyái égették a lelkem. Olykor nehezteltél. Akár egy tulokra, haragosan néztél, emelted a hangod, mint egy pedagógus, ha dorgálni próbál: mit tettél, majom, megölted a bátyád! Jégcsappá dermedtem, a bátyám emlékképe rugdalódzott bennem. Futásnak eredtem, mentő kell. Mire te vén nagyanyám hangján forgattad a késed: fejre estél, Pubi, feladnád magadat?

SZOMBATI ISTVÁN író, nyomdász. Váradon született és tanult. Érettségi után nyomdászként ténykedett a betűk világában. Lapokban közölt. Szerepelt az Ajtók c. prózaantológiában. Önálló kötetét (A sikoly) a Dacia Kiadó hozta (1988).

Bár nem érzem az esőt, vakarom a fejem, jó lenne, ha súgnál, merrefelé lépjek, hogy újra elérjelek? A bátyám, anyám után, a zöld határra indult. Az otthonunk, ha van még, hideg, mint a börtön. Na, akkor merre, kérdeztem magamtól, ki tudja, megvan még a kunyhónk, pubertás éveink fényes búvóhelye? Ha itt nem várt senki, nem lehet, hogy lent a fűzfák alatt lapulnak a srácok? Mert azt a kis kalyibát nekem köszönhetik. Nem árt egy biztos hely, papoltam hatszázig, esősebb napokon kiszolgálna minket. Lehet cigizni, dumálni, csajokat fogdosni. A szűkebb kis galeri, a negyedbeli srácok, ujjongva fogadták, jó fejnek neveztek, picit híztam tőle. A többi már nem volt gond, a széthagyott deszkákból nem volt nehéz lopni egy-egy épülő panelnél. Remek búvóhely lett a felhúzott kalyiba. Rücskös oldalain klotyós rigmusokkal színeztük a tájat. Mielőtt lecsuktak, egy bővített mondattal üzentem is neked: remélem, még eljössz, én biztos, hogy itt leszek!

Bár egy fűszál se mozdult, ahogy közeledtem a kalyiba felé, nem volt bennem harag. Kit kéne vádolnom, talán a bátyámat, mert nem küldött skót whiskyt dublini „várából”? Vagy téged, mert nem jöttél beszélőre sose? Vajon gyilkolni akartam, mikor leszúrtam a bátyám? Vajon kellett a pénz, mikor elcsentem a bukszád? Különben láthattad, a galeri is ott volt. Úgy járt a szemük, mint a hegyi gyíknak, ha lecsípi a farkát. Kellott a kihívás, ki mire vitte azon a délelőtt, ki mivel fog majd dicsekedni este, mikor összegezzük.

Mi történt, kérdeztem ártatlan pofával, mikor a peron lócáinál pityeregni kezdted. Kékültél, zöldültél: ellopták a tárcám! Mit akartál venni? Szállodai szobát, törölted a könnyed, holnap két vizsgám lesz!

Ahogy közeledtem a Tisza holtágához, arasznyi fényt láttam a billegő ajtónál. Tessék fuvolázní, mondta egy férfihang, durván, parancsolón. Mennyi gubát adtál, kérdezte valaki érdes, fakó hangon. Ne pattogj, habléány, ma nem volt randevúm a dohányárudában!

Miközben lassítok, követ taszigálok az Adidas orrával. Aztán belerúgok. Akarom, hogy fájjon, ébredjen a tegnap, láthassalak újra, mint azon a lanygos délelőttön, amikor – bár nem volt rá szükségem – elloptam a pénzed. Emlékszel még, bébi? Ahogy megállt a vonatod, kapkodtad a fejed, mint egy vaksi egér. Majd noteszt vettél elő, szállodát kerestél. Amíg hezitáltál, elcsaptam a bukszád. Szerencsére közben élénkült a mozgás. Valaki közülünk, az egyik farmeres fiú, futásnak eredt, mire kiáltoztál: segítség, fogják meg, ellopta a pénzem! És ha én loptam el, kérdeztem nevetve. Láttam, hogy legyintesz, melegebbre küldesz. Logikátlannak tűnt, a tolvajok szobroznak a károsultak mellett? Gondoltam, indulok, próbára teszek. Sírtál, mint egy csibe, ha az anyjától elmarad. Mit tehetnék érted? Megálltam fél percre. Nem mondtam még, tökfey, holnap két vizsgám lesz, szálloda kéne... Ezen segíthetek, tudok egy ingyenest. Hol, a városi sírkertben? Picikét közelebb, a Tisza holtágában, s mondtam a kalyibát. Ott ellehetsz reggelig. Nevettél,

sértetten, verébnék nézel? Inkább vidékinek. A tegnap még, gondolom, lucernát kaszáltál a fáradt öregeddel. Hagyd a dajkamesét! Te tudod, mondtam, s amilyen hanyagul csak lehet, felhúztam a vállam. Állj, süvített a hangod. Úgy értem, velem tartasz mégis? Rendes srácnak látszol... Rendes? Fejhangon röhögtem: szakadt a ruhám, a pólóm cseppet véres, lehet, embert öltem... Zavartan pillogtál. Van más választásom, kérdezted magadtól, s remegő léptekkel battyogtál utánam. A vigyorem frivol volt, a hangom bizarr, nyegle, amikor kérdeztem: az ordasoktól nem félsz? Felhúztad a vállad, te félnél a helyemben?

Mire leértünk a partra, alkonyodni kezdett. Árnyaltabb színeket öltött a növény, míg a nagyra nőtt fák fejkendőt kötöttek. Bár lötyögtek még páran, mosták a lábukat, készülődtek haza. A kunyhónk közelében nem láttam már senkit a barátaim közül. Ha le akarsz „tusolni”, kezdtem mókás hangon, tudok egy jó helyet, ahol beállhatsz derékig, én pedig, ha tudom, behunyom a szemem...

Miután kidobtuk a horgonyt, úgy gondoltam, hagylak, tanulj egy ideig, bár amit eldobtál év közben, aligha lehet már pótolni. Van egy áramfejlesztőnk is, próbáltam picit segíteni. A galerivel loptad? Kánaánból küldték sugárhajtásával. Nevettél, élénken. Én pedig, amikor trikóra vetkőztél, kiálltam a partra szúnyogokat fogni, ne szívják a véred. Nem sokáig tartott elszánt posztolásom. Ahogy fogyott a holdfény, remegtek a bokrok, ordasok suhantak! Kidugtad a fejed. Alig bírtál szólni, mikor bicskát pattintottam: neked teljesen elment?

- Nem hallottad, Lili...
- Bőregerek jönnek?
- Bújj el a kunyhóban!
- Megjött a galeri?
- Mire számítottál, tündéreket vártál?

Úgy kezdem érezni, magam is remegek, csend ordibált bennem, dermedt a szoftverem. Azt hiszem, te kapcsoltál előbb, elkaptad a kezem: marha vagy, tökeszű, máris ölnél értem?

- Nem emlékszel, Lili, mit ígértem neked a huzatos peronon?

Akár egy balfácán, tépett vitorlával, jégcsappá dermedtem. Mit kéne csinálni, tegyem el a késem, egyezkedjek velük? Tátogtam, hápogtam. Olyan volt a hangom, mint a nyárfalevél, ha esti szél csókolja: ha tesztek még egy lépést...

- Akkor mi lesz, öcsi?
- Nem árt, ha tudjátok, ez a vidéki lány nem közös szerzemény!

Mint az orosz tankok, jöttek, közeledtek. Nem volt sok választás, a víz felé löktelek. Ha átázik a szerkód, biztos lelohadnak. De ők csak röhögtek, gatyára vetkőztek.

- Ha tesztek még egy lépést...

Tettek, én pedig szúrtam. A bátyám földre esett, rohantam mentőért.

Mit mondott Petőfi?

Szeptember vége, motyogtam csendesen, szenttelen képpel, úgy érzem, esni fog. Senki se figyelt rám, nem bontottak ernyőt. Ha Petőfi mondja, biztosan megállnak: mit üzennél, Sanyi, szeptember végével?

Legyintek. Dühösen. Magamban beszélek. Próbáltál dönteni, tudod, merre lépjél? Tudod, merre voltál, hol háltál az éjjel? Sétatéri kőpad szitálta az álmod? Ha látna a barátnőd, gondolod, csókolna szikrázó szemével?

Mióta meghalt apám, szürke egyhangúság morzsolja napjaim. Ha olykor sikerült megráznom magamat, úgy kezdtem érezni, pirkadni kezd bennem, a vak sötétszürkére, a bárány élénk fehérre vált. Rigók fütyyentenek, pacsirták köröznek, s mint nagyapám portáján, birkanyáj kolompol, füvet rág az élet. Csak apám tekintete ne pofozna mindig: hiába ástál el, nyomtál a föld alá, bárhová is tuszkolysz, bizonyosan látom, zsombékba merültél. Miért dobtad a villám? Miért kell legyintened: könnyen jött, akkor meg? Hallgattam, sunyítva, haraptam az ajkam. Ha oldódtam keveset, tisztult a bódulat, jött a hisztéria, képzeletbeli kardommal szembeszálltam vele: meddig baszogatsz még, azt reméled, fater, a lenti világban is te lehetsz az isten?

Ez talán erős volt, akkor is belőle és kiválóan éltünk, mikor mások tejért, húsér álltak, tíz deka rossz vajért. Mikor józanodtam, tisztogattam magam, mindig észrevettem görbülő nézését. Sejtteni véltem a következő kérdést: a bátyádra gondoltál, juttattál morzsákat? Akartam, hidd el, nem találták sehol. Egy ideig, úgy mondták, Hágában dorbézol. Nyomozás alatt állt. Sunyi bűnöző lett, migránsokkal csencselt. Azt hiszem, öreg, hosszú volt a póráz, amit nekünk adtál a mások rovására.

Ittam néhány kortyot valami piából. Reméltem, nem szól rám, mára megnyugodott. Vagy kérdez még anyámról, aki rendesen eldobta? Ahogy lazább lett a határ, kint maradt egy ismert együttesel. Meksúghatom, fater, mikor beteg lettél, hívott maga után. Azóta semmi. Úgy tudom, feketemunkás lett az egyik Eiffel bárban. Nemigen táncol már, a vetkőzős csajokat szokta egyengetni. Úgyhogy, drága apám, rakd el a szemedet, ne csak engem szapulj, ha csikorog a szíved. Ha lesz tető felettem, meg egy rendes szoknyás, szorítunk majd helyet számodra is bennünk.

Na, most már, azt hiszem, kifújhatod magad, vagy még most se tudod, merre kéne lépni? Sínek jönnek-mennek, keresztezik egymást. Hol lehet a váltód, mikor fog kattanni? A Gödör felé húznál, vagy olyan szállodába, melybe apád vágya is fel-felkúszott egykor? Az eszkortok kedvelték, legalábbis hitte. Körbecsicseregtek, s hálásan legyezték fonnyadt hiúságát.

Mint a kéményseprők, ha takaros nőt látnak, tisztogatom magam. Rég nem tébláboltam ezen a vidéken. Változott itt is keveset a világ, forgóajtót pakoltak a színes romkocsmára. A jelenlegi tulaj, apám barátjának torony-

magas öccse lett tulajdonos. Kimért és megfontolt, királyként dirigál. A vendégek közt járkál, mintha ott se lenne. Csak akkor keménykedett, ha fazonok ütköztek, ha az enyhébb szélből vihar kerekedett. Ha durvább lelkű lenne, amilyen a bátyám, hajlamosabb lennék testvérként kezelni. Úgy tudom, az ő anyját is bírta nőfaló apuskám, ha a kedves barát üzleti úton volt, járta az országot.

Mi tetszik, Aranyhal, kérdezett a király, ahogy a söntés túlfelére került. Nem vagyok már arany, nevettem szerényen, a bronz is távolodik... Pacsiztunk, finoman, miközben jött az ötforintos kérdés: mivel segíthetnék? Keresek valakit. Egy whisky segítene? Áron nem várt választ, töltötte a duplát. És ha nincs dohányom? Könnyedén legyintett, nála ezt úgy hívták, ha majd lesz, behozod. Ötszáz éve ismert, átláthatott rajtam: mennyi volt az este, kit siratsz már megint? Talán csak magamat, nem fecseg a képem? Kérsz egy bikarbónát, vagy egy újabb piát? Köszöntem, indultam. Adott útravalót, egy ropogós Szent Istvánt.

A belváros utcáin galambok pörögtek, tusoltak a fényben, szellők sepregettek. Bármerre indultam, a Bazilika figyelt. Miközben kongatták a delet, bökdösött valaki, nyilván a jobbik én: tudod-e már, merre? Sose gondoltad még, hogy a te órád is üthet? Hová lett a tartás, a fickós önbecsülés? Úgy mered gondolni, különb vagy, mint apád? Te sohase voltál madár, kétarcú szörnyeteg? Hogy vágod ki magad, ha elkap az a volt csajod, akit felturbóztál?

Leánycsapat vihog a Szent István körúton, a Víg közelében. Bár remek a színük, biztos nem színészek. Meresztem a szemem, hátha ott van köztük az a vidéki lány, akit pár évvel ezelőtt magamba zártam. Többen felismertek a festett, díszes csajok közül, vékonyan hellóztak. Szoktál még festeni, patanjunk fel hozzád? Ahogy sikerült túljutnom rajtuk, édeskés hang kérdez: megvárnál, Pandora? Benyomtam egy féket. Úgy láttam, vesztetre. Mert a mázsás Mancsi – három vagon bizsu lötyögött rajta – nem énrám vadászott, öklömnyi kutyáját próbálta befogni. A világoszöld pincsin sötétbarna masni, meglépett valahogy ezüst rabláncáról. Hová inalsz, puca, váltott dühösebbre a billegő rozmár. Nem mondtam még neked, hogy az a slamos gyerek nem a mi emberünk? Dögöljél meg, trampli! Feléjük rúgtam. Késett a mozdulat, felkapta az ebet, s továbbbúszott vele.

Mikor sikerült helyre tennem magam, lassan körbenéztem, úgy vettem észre, cvikker-veszély suhan. Majd ahogy kiszúrt a kövület, eldobta a botját, s felém iramodott, akár egy gyepmester. Aki bekapta a horgát, hatszázig ficánkolt, megbillent a gyomra.

Te lennél, Pandora?

Lekapta cvikkerét, mellyel sose látott. Ne hadonássz, fiam, addig nem szabadulsz, míg nem vizsgálol újra! Meddig lébecolnál történelmünk hátán? Ha azt mondom, Hunyadi, mit társítasz hozzá? Bírsz már emlékezni, mit mondott Petőfi, mikor Segesváron jártál?